

Joris atrakina žemę

„...gyvo žalio!”

Senvagės gimnazija

Lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Rūta Čėsniienė

2016-04-08

Pamokos tikslai ir uždavinys

- Apibūdinamas krikščionybės ir baltų pasaulėjautos sinkretizmas, dermė bei apraiškos etninėje kultūroje;
- Mokiniai kartu su mokytoju analizuos mitinio pasaulėvaizdžio ir baltų tikėjimo atspindžius kalendorinėse, darbo ir šeimos apeigose bei papročiuose, liaudies dainose;
- Žiūrėdami filmą lentelėje surašys 5-6 apeigas, ritualus, nurodys jų simbolinę prasmę.

Jorė, Jorigė, Jorja, Joris

- ▶ Lietuvių pavasario žalumos šventė, švenčiama balandžio pabaigoje. Į Lietuvą atėjus krikščionybei, susieta su Jurginėmis. Gyvulių globėjo Ganiklio ir žalumos globėjo Jorio garbinimo šventė. Anot senolių, Jorė arba Joris - pavasario Perkūnas, vaizduojamas kaip raitelis, valdantis žemės raktus, prikeliantis augmeniją.

Papročiai ir tradicijos

- Tiek lietuvių, tiek latvių papročiai yra labai panašūs. Per Jorę išgena gyvulius į ganyklą ir išjoja arklius naktigonėn; su tuo susiję įvairūs apsisaugojimo nuo burtininkų, raganų ir vilkų ritualai, iš kurių bene svarbiausias esti gaidžio aukojimas. Šį rytą niekam nevalia eiti iš trobos lauk, kol šeimininkas neapėjo sodybos. Jis papjaudavęs juodą gaidį, kraują išvarvindavęs prie tvarto durų į arklių ėdžias ant avižų. Vidurius dėdavęs ant akmens sakydamas: „Te, Dievuli, tavo dalį!“ Mėsą virdavę pusryčiams.

➤ Šv. Jurgis lietuvių mene vaizduojamas kaip karys su ietimi ant žirgo, po kurio kanopomis raitosi blogio slibinas. Tai krikščionybės nešėjas, gynėjas, gyvulėlių globėjas. Ne veltui vardas Jurgis (rusiškai Georgas, angliškai Džordžas), kilęs iš žydų kalbos ir reiškia „žemdirbys“. Jo šventė – pavasari, kai atgimsta žemdirbystė.

Dokumentinio filmo apie Jorės šventę peržiūra

<https://www.youtube.com/watch?v=WZqkbMWw1pc&list=PLrLh0Vet5pcJ4OM7OsCLRvNb-46pkDBYD&index=12>

<https://www.youtube.com/watch?v=OPKsuwiR-n8>

<https://www.youtube.com/watch?v=2W2UqpnYsFE>

Užduotys:

➤ Užpildykite lentelę

Apeigos, ritualai	Simbolinė prasmė
-------------------	------------------

Kaip senovės baltai šventė Jorė?

Užduotys:

- Tradiciniuose etninės kultūros papročiuose raskite krikščioniškos ir ikikrikščioniškos tradicijų elementų. Remdamiesi skirtingais informacijos šaltiniais nurodykite, kurie folkloro ar švenčių senieji papročiai yra itin unikalūs, o kurie turi analogijų kituose kraštuose.
- Parašykit apibendrinamąją pastraipą apie Jorės šventės tradiciją Lietuvoje.

Žodžių reikšmė, etimologija

- ▶ Lietuviai- lietaus žemės žmonės
- ▶ Vėliava- vėlių audeklas
- ▶ Perkūnas – eina per kūną
- ▶ Tuinas- 1. pagalinių šakų tvora; 2. kas daug geria: kurs pripuolęs ištuinija, išgeria visą alų, pieną, vadinasi tuinas.

https://www.youtube.com/watch?v=W_pFPSdz82U

<https://www.youtube.com/watch?v=PX87xoZTHHw>

<https://www.youtube.com/watch?v=bgKX6ZVkDh8&index=4&list=PLrLh0Vet5pcJ4OM7OsCLRVNb-46pkDBYD>

Geras vakaras

Jorja geras vakaras

Jorja paimk raktus

Jorja atrakink žamį

Jorja išlaisk žolalį

Jorja žolalį šilkinių

Jorja raselį meduotų

Žolalė bus dėl arklalių

Raselė dėl veršelių

Jori, šildyk žami

Jori, šildyk žami

Vandenį išlaisiu

Jori, palaisk rasu

Rutelas išrausiu

Jori, palaisk žoly

Roži sau paimsiu

Jori, nežanytas

Jori, apsižanyk

Nera po man mergu

Tiktai viena rože

Ir ta darži auga

Tuinu aptaisyta

Vandeniui aplaista

Rutom apsodinta

Tuinu palaužysiu